

Asia: VN/18685/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta työvoimaviranomaiselle pitkäaikaistyöttömien osaamisen kehittämiseksi vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua asetusehdotuksesta.

Palta on EK:n suurimpia jäsenliittoja, ja se edustaa noin 2 500:aa palvelualoilla toimivaa jäsenyritystään. Koko 2000-luvulla uudet yritykset ja työpaikat ovat syntyneet palvelualoille. Palvelualojen kasvu tarvitsee aina ihmisiä ja siksi oikeanlaisen osaamisen saatavuus on alan tulevaisuuden kannalta kriittisimpiä kysymyksiä. Palta pitää tässä ajassa välttämättömänä toimia, joilla voidaan nostaa pitkäaikaistyöttömien työelämäosaamisen tasoa, nopeuttaa siirtymää kohti työmarkkinoita sekä pysäyttää pitkäaikaistyöttömyyden kierteen syveneminen.

Osaamissetelillä mahdollista poistaa työllistymisen esteitä

Palta kannattaa ehdotettua asetusta ja pitkäaikaistyöttömille suunnatun osaamissetelin käyttöönottoa. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on merkittävä yhteiskunnallinen ja taloudellinen haaste, ja on tärkeää varmistaa, että työelämän ulkopuolella pidempään olleiden henkilöiden osaaminen säilyy ajantasaisena ja vastaa työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin. Osaamisen räätälöity kehittäminen on nopea uusi keino vahvistaa työllistymismahdollisuuksia ja ehkäistä työmarkkinoilta syrjäytymistä. Osaamisseteli on myös oikeansuuntainen työnhakijoiden aktivointitoimi, koska se antaa työnhakijalle mahdollisuuden ponnistella itse työllistymisen osaamisen esteiden madaltamiseksi.

Palta pitää ehdotuksen ansiona sitä, että parhaimmillaan osaamisseteli voisi piristää yksityisten palveluntarjoajien ohjaus- ja valmennusmarkkinoita, tuottaa uusia lyhytkestoisia ja työelämälähtöisiä koulutus- ja ohjausinnovaatioita sekä laajentaa julkisen työvälityksen ja yksityisten

palveluntuottajien yhteistyötä. Osaamissetelillä voidaan myös puuttua maahanmuuttajien työllistymisen esteisiin, kuten täsmäkielitaidon tai pätevyitymiskoulutusten puutteisiin. Jotta positiiviset vaikutukset yksityisten palveluntuottajien markkinoille realisoituvat, on tärkeää huolehtia siitä, etteivät osaamissetelihankinnat kohdennu vain työvoimaviranomaisten ”omille” koulutuksen järjestäjille tai vastaaville kuntaomisteisille osakeyhtiöille. Hankinnat tulisi kilpailuttaa reilusti ja läpinäkyvästi sekä suosia päätöksissä vaikuttavuusperusteisuutta.

Palta ymmärtää, että lisätalousarviosta myönnetystä määrärahasta tehdään jonkin suuruinen resurssivaraus KEHA-keskuksen ja Uudenmaan elinvoimakeskuksen osaamissetelin myöntämisestä ja maksatuksesta aiheutuviin kuluihin. Palta kuitenkin pitää moitittavana sitä, että tehdyn varauksen laskentatapaa ei ole avattu perustelumuihistiossa riittävästi eli sitä, mihin tämä 1,5 prosenttia (eli 300 000 euroa) perustuu. Jääkin lähinnä arvailujen varaan, mitä tarkoittavat ”vähäisessä määrin lisääntyneet osaamissetelin maksatustehtävät” ja esimerkiksi kuinka monta henkilötyövuotta varauksella on tarkoitus kattaa. On erikoista, että samalla kun valtionhallinnon virastot, kuten KEHA-keskus, joutuvat karsimaan henkilöstöresursseja ja niiden toimintamenoja leikataan valtionhallinnon säästötoimien seurauksena, eri asetus- ja lakihankkeilla ”syötetään” lisärahoitusta samoille organisaatioille. Ellei könttäsummia tai prosenttiosuuksien perusteita avata, herää kysymys siitä, korjataanko valtionhallinnon säästötoimien rahoitusleikkauksia toisaalta tulevalle valtion rahoituksella. Kestävämpi tapa olisi huolehtia siitä, että KEHA-keskuksella ja Uudenmaan elinvoimakeskuksella on riittävä resursointi, jotta ne pystyvät hoitamaan myös ”vähäisessä määrin” muuttuneet tehtävämäärät.

Koulutusten työmarkkinalähtöisyys on varmistettava

Asetuksen tavoitteena on saada 10 000–20 000 pitkäaikaistyötöntä osaamista kehittävien palvelujen piiriin ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Palta kuitenkin muistuttaa, että jotta osaamisen kehittäminen myös johtaisi työllistymiseen, kehittämisellä tulisi olla työelämärelevanssia. Julkisesti rahoitetun koulutuksen vaikuttavuus syntyy ennen muuta siitä, että se vastaa työnantajien tunnistamiin osaamistarpeisiin ja tukee mahdollisimman nopeaa siirtymistä takaisin työelämään. Tämä edellyttää työvoimaviranomaisten, työssäkäyntialueiden työnantajien, yksityisten henkilöstöalan toimijoiden sekä koulutuksen järjestäjien tiivistä yhteistyötä.

Palta pitää tärkeänä, että osaamissetelillä hankittavat ohjauspalvelut ja koulutukset kohdentuvat aidosti työmarkkinoilla tarvittavaan osaamiseen. Työvoimaviranomaisille tulisi antaa selkeä kannustin tehdä yhteistyötä alueen yritysten, yksityisten henkilöstöalayritysten ja toimialojen kanssa osaamissetelin mahdollistamien palvelujen suunnittelussa, kilpailutuksessa ja hankinnassa. Erityisesti yksityisillä palvelualoilla osaamistarpeet muuttuvat nopeasti digitalisaation, tekoälyn ja asiakastyön muutosten seurauksena. Tämän vuoksi koulutusten sisältöjen tulee olla räätälöityjä, joustavia ja ketterästi toteutettuja.

Lyhyet, modulaariset ja työn ohessa suoritettavat koulutukset ovat usein tarkoituksenmukaisimpia

Pitkäaikaistyöttömien osaamisen kehittämisessä tulisi painottaa koulutuksia, joilla voidaan nopeasti vahvistaa työmarkkinoilla kysyttyjä taitoja. Monissa tilanteissa vaikuttavin ratkaisu ei ole pitkä koulutusjakso, vaan lyhyet ja kohdennetut osaamiskokonaisuudet, joilla täydennetään olemassa olevaa osaamista. Palta pitää tärkeänä, että osaamisetelin käyttö mahdollistaa myös räätälöidyt mikrokurssit, osatutkinnot, digitaalisten taitojen kehittämisen sekä muut työelämälähtöiset täydennyskoulutukset.

Työllistymisvaikutusten parantamiseksi osaamiseteliä hyödyntävissä koulutuksissa tulisi hyödyntää työnantajayhteistyötä, työssäoppimista, harjoittelua tai muita käytännön työelämäyhteyksiä. Mitä lähempänä koulutus on todellisia työtehtäviä ja rekrytointitarpeita, sitä todennäköisemmin se johtaa työllistymiseen.

Vaikuttavuutta tulee seurata systemaattisesti

Palta pitää tärkeänä, että osaamisetelin vaikutuksia arvioidaan suunnitelmallisesti todenmukaisen vaikuttavuusdatan saavuttamiseksi. Seurannassa tulisi tarkastella osallistujamääriä, eri toteutusten hinta-laatusuhdetta sekä vaikutuksia työllistymiseen sekä osaamisetelillä ostettujen palvelujen vastaavuutta työmarkkinoiden osaamistarpeisiin. Lisäksi on tärkeää arvioida osaamiseteliin liittyvien hankintojen kohdentumista yksityisille palveluntarjoajille ja näiden hankintojen vaikutuksia työllistymiseen. Vaikuttavuustiedon perusteella toimintamallia tulee voida kehittää nopeasti ja tarvittaessa suunnata resursseja niihin ohjaus- ja koulutusmuotoihin, joilla saavutetaan parhaat työllisyysvaikutukset.

Yhteenveto

Palta kannattaa ehdotettua asetusta ja pitkäaikaistyöttömille suunnattua osaamiseteliä. Uudistuksen onnistumisen kannalta keskeistä on, että osaamisetelillä hankitut palvelut ovat työmarkkinalähtöisiä, alueellisiin osaamistarpeisiin perustuvia, tiiviissä yhteistyössä työnantajien kanssa toteutettuja sekä yksityisten palveluntuottajien osaamista hyödyntäviä. Hankinnat tulee toteuttaa kilpailuttamalla. Lisäksi uudistuksen vaikuttavuutta tulee seurata systemaattisesti, jotta julkiset resurssit kohdentuvat mahdollisimman tehokkaasti työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin ja vaikuttavimmat mallit on mahdollista hyödyntää myös tulevaisuudessa.

Kunnioittavasti,

Palvelualojen työnantajat Palta ry

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Milka Kortet

Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Kortet Milka

Palvelualojen työnantajat Palta ry.